

INHOUD

Voorwoord van de auteur	11
In de hof van de Noord-Amerikaanse martelaren	13
Hiernaast	28
Jagers in de sneeuw	34
De leugenaar	53
Soldatenhart	75
De rijke broer	98
Leviathan	120
Pech in de woestijn, 1968	135
Zeg ja	169
Stervelingen	175
Vliegeniers	187
Geestelijke gezondheid	206
De andere Miller	219
Twee jongens en een meisje	236
De ketting	255
Smorgasbord	274
Lady's droom	292
Poedersneuw	300
Die bewuste avond	306
Haardvuur	318
Kogel door het hoofd	334

NIEUWE VERHALEN

Die kamer	343
In afwachting van orders	349
Een witte bijbel	362
Haar hond	379
De getuigenverklaring	400
Tot op het bot	413
Nachtegaal	424
Het voordeel van de twijfel	436
Innige zoen	458

In de hof van de Noord-Amerikaanse martelaren

Toen ze jong was, zag Mary een briljante en originele man zijn baan kwijtraken omdat hij ideeën had verkondigd die het bestuur van de universiteit waaraan zij beiden doceerden onwelgevallig waren. Ze deelde zijn denkbeelden, maar ondertekende de petitie tegen zijn ontslag niet. Ook zijzelf stond tenslotte ter discussie: als docente, als vrouw, als interpretator van de geschiedenis.

Mary was op haar hoede. Voordat ze een college gaf, schreef ze het helemaal uit, met gebruikmaking van de argumenten en vaak zelfs de woorden van andere, goedgekeurde schrijvers, om maar niet per ongeluk iets aanstootgevends te zeggen. Haar eigen denkbeelden hield ze voor zich en de woorden om die te uiten werden in de loop van de tijd steeds vager; zonder helemaal te verdwijnen slonken ze tot verre, nerveuze puntjes, als wegvliegende vogels.

Toen de sectie een broeinest van klikjes werd, ging Mary haar eigen gang en deed alsof ze niet doorhad dat de mensen elkaar haatten. Om geen grijze muis te lijken permitteerde ze zich enkele onschuldige buitenissigheden. Ze ging bowlen, iets waar ze verzot op raakte, en stichtte op Brandon College een eigen afdeling van een vereniging tot herstel van de goede naam van Richard III. Ze leerde komische sketches van platen en grappen uit boeken uit haar hoofd; mensen begonnen te kreunen als ze die afdraaide, maar daar liet ze zich niet door weerhouden en na een poosje werd het gekreun zelfs het doel van haar grappen. Het was een soort eerbetoon aan Mary's bereidheid om zich bloot te geven.

Eigenlijk had niemand op de hele universiteit minder te duchten dan Mary, want ze verhief zichzelf tot een soort instituut, zoals een gebruik of een mascotte – iets wat bij het zelfbeeld van de universiteit hoorde.

Afen toe vroeg ze zich af of ze niet te voorzichtig was geweest. De dingen die ze zei en schreef kwamen haar slap voor, pulpachtig, alsof iemand anders er het sap had uitgeperst. En op een keer, toen ze in gesprek was met een hoogleraar, zag Mary zichzelf weerspiegeld in een ruit: ze boog zich naar hem over en had haar hoofd zo gedraaid dat haar oor zich precies voor zijn bewegende mond bevond. Wat ze zag, vervulde haar van walging. Jaren later, toen ze een hoorapparaat nodig had, bedacht Mary dat haar doofheid vermoedelijk te wijten was aan haar pogingen om altijd alles op te vangen wat iedereen zei.

Tijdens de tweede helft van Mary's vijftiende jaar op Brandon riep de rector alle studenten en docenten bijeen om bekend te maken dat de universiteit failliet was en haar poorten niet meer zou openen. Hij was net zo stomverbaasd als zij; het rapport van het bestuur had pas die ochtend zijn bureau bereikt. Het scheen dat de financieel directeur van Brandon in een soort termijnhandel had gespeculeerd en alles verloren had. De rector wilde het nieuws persoonlijk meedelen voor het in de krant kwam. Hij hilde openlijk, net als de studenten en docenten, met uitzondering van enkele cynische ouderejaars die het onderwijs dat ze hadden genoten zeiden te verachten.

Mary kon het woord 'speculeren' niet meer uit haar hoofd zetten. Het betekende 'gissen', en in termen van geld 'gokken'. Hoe kon iemand een universiteit vergokken? Waarom zou hij zoiets willen doen, en hoe was het mogelijk dat niemand hem had tegengehouden? In Mary's ogen hoorde zoiets in een andere tijd thuis; het deed haar aan een dronken plantagehouder denken die zijn slaven vergokte.

Ze begon te solliciteren en kreeg een baan aangeboden aan een nieuwe experimentele universiteit in Oregon. Het was het enige wat ze krijgen kon, dus ze accepteerde het. De universiteit was in één gebouw gevestigd. Er gingen voortdurend belen, aan weerskanten van de gangen waren kluisjes en in elke hoek stond een zoemend drinkfonteinje. De studentenkrant verscheen tweemaal per maand op stencilpapier dat nat aanvoelde. De bibliotheek, die naast de muziekzaal gelegen was, had geen bibliothecaris en maar weinig boeken. 'Wij zijn een werk in uitvoering,' liet de bestuursvoorzitter niet na monter op te merken.

Maar het landschap was prachtig en Mary had daar naar hartenlust van kunnen genieten als de regen haar niet zoveel last bezorgde. Er was iets aan de hand met haar longen waarover de artsen het maar niet eens konden worden en dat ze evenmin konden genezen. Wat het ook was, de vochtigheid maakte het nog erger. Op regenachtige dagen vormde zich condens in Mary's hoorapparaat, zodat het niet meer werkte. Ze begon er tegen op te zien om met mensen te praten, omdat ze nooit wist of ze haar ontvangertje er niet uit zou moeten halen om ermee tegen haar heen te slaan.

Het regende praktisch elke dag. Als het niet regende, dreigde het wel te gaan regenen of klaarde het net op. De grond glinsterde onder het gras en het licht had een gele zweem die fel oplichtte tijdens stortbuien.

Er stond water in Mary's souterrain. Haar muren zweetten en achter de ijskast trof ze paddenstoelen aan. Ze had het gevoel dat ze wegroestte, als zo'n oude auto die de mensen in die contreien op houtblokken in hun voortuin hadden staan. Mary wist dat iedereen doodging, maar ze had de indruk dat zichzelf sneller doodging dan de meesten.

Ze bleef uitkijken naar een andere baan, maar zonder succes. Toen, in de herfst van haar derde jaar in Oregon, kreeg ze een

brief van ene Louise, die ooit aan Brandon had gedoceerd. Louise had veel succes geoogst met een boek over Benedict Arnold en was nu stafdocente aan een beroemde universiteit in het noorden van de staat New York. Ze zei dat een van haar collega's aan het eind van het jaar met pensioen zou gaan en vroeg of Mary in de baan geïnteresseerd was.

De brief verraste Mary. Louise beschouwde zichzelf als een groot historica en bijna ieder ander als nutteloos; Mary had niet geweten dat ze over haarzelf anders dacht. Bovendien was Louise niet iemand die gauw warmliep voor andermans zaken en had ze de gewoonte haar adem in te houden als er bekende namen ter sprake kwamen, alsof ze dingen wist die ze om redenen van vriendschap niet kon onthullen.

Mary verwachtte er niets van, maar stuurde een cv en een exemplaar van haar boek. Kort daarna belde Louise op om te zeggen dat de sollicitatiecommissie, waarvan zij voorzitter was, had besloten Mary begin november voor een gesprek uit te nodigen. 'Heb geen ál te hooggespannen verwachtingen,' zei Louise.

'O, nee,' zei Mary, maar ze dacht: waarom zou ik geen verwachtingen hebben? Ze zouden zich heus niet alle moeite en kosten op de hals halen om haar naar de universiteit te laten overkomen als ze niet serieus geïnteresseerd waren. En ze wist zeker dat het gesprek goed zou verlopen. Ze zou wel zorgen dat ze haar aardig vonden, of hun in elk geval geen reden geven haar niet aardig te vinden.

Bij het lezen over het gebied kreeg ze een vreemd, vertrouwd gevoel, alsof het land en zijn geschiedenis haar al bekend waren. En toen haar vliegtuig Portland verliet en in oostelijke richting de wolken in klom, had Mary het gevoel dat ze naar huis ging. Dit gevoel raakte ze niet meer kwijt en het werd nog sterker toen ze landden. Ze probeerde het Louise te beschrijven terwijl ze van het vliegveld van Syracuse naar de universi-

teit reden, een rit van ongeveer een uur. 'Het is net een déjà vu,' zei ze.

'Déjà vu's zijn bedrog,' zei Louise. 'Die komen gewoon voort uit een soort chemische onbalans.'

'Misschien wel,' zei Mary, 'maar ik raak dat gevoel niet kwijt.'

'Ga nou niet serieus doen,' zei Louise. 'Dat is niet je sterkste kant. Wees gewoon geestig en vol grappen, zoals altijd. En zeg nu eens eerlijk... hoe zie ik eruit?'

Het was avond, te donker om Louises gezicht goed te kunnen zien, maar op het vliegveld had ze een uitgemergelde en bleke en gespannen indruk gemaakt. Ze deed Mary denken aan een beschrijving in het boek dat ze aan het lezen was geweest, van Irokese krijgers die zichzelf visioenen voorschotelden door te vasten. Zo zag zij er ook een beetje uit. Maar dat zou ze wel niet willen horen. 'Je ziet er fantastisch uit,' zei Mary.

'Dat heeft een reden,' zei Louise. 'Ik heb een minnaar genomen. Mijn concentratie is verbeterd, ik heb veel meer energie en ik ben vijf kilo kwijt. Ik krijg ook wat kleur op mijn wangen, maar dat kan ook aan het weer liggen. Ik kan je de ervaring van harte aanbevelen. Maar jij zult het wel afkeuren.'

Mary wist niet wat ze zeggen moest. Ze zei dat Louise het zelf ongetwijfeld het beste wist, maar dat leek niet genoeg. 'Het huwelijk is een prachtige instelling,' voegde ze eraan toe, 'maar wie wil er nou in een instelling leven?'

Louise kreunde. 'Ik ken jou,' zei ze, 'en ik weet dat je op dit zelfde moment denkt: Maar hoe moet het dan met Ted? Hoe moet het met de kinderen? Ik kan je zeggen, Mary, dat ze er absoluut niet blij mee zijn. Ted is een zeurpiet geworden.' Ze gaf Mary haar tasje. 'Wees lief en steek even een sigaret voor me aan, wil je? Ik weet dat ik tegen je heb gezegd dat ik was gestopt, maar deze hele toestand heeft me nogal aangepakt, heel erg zelfs, en ik ben helaas weer begonnen.'

Ze reden nu in noordelijke richting door de heuvels over een

smalle weg. Hoge bomen welfden zich boven hun hoofd. Toen ze de top van een heuvel bereikten, zag Mary overal om zich heen bos, dat gitzwart afstak onder de paarsrode hemel. De paar lichtjes die er waren, deden de duisternis alleen nog maar dieper lijken.

‘Ted is erin geslaagd de kinderen volledig van me te vervreemden,’ zei Louise. ‘Met geen van allen valt meer te praten. Ze weigeren zelfs maar een woord over de kwestie te zeggen, wat heel ironisch is omdat ik jarenlang heb geprobeerd een bereidheid bij ze te kweken om de dingen ook eens vanuit het oogpunt van een ander te bezien. Als ze Jonathan nou eens gewoon konden ontmoéten, dan zouden ze er vast anders over denken. Maar daar willen ze niets van weten. Jonathan,’ verklaarde ze, ‘is mijn minnaar.’

‘Ik snap het,’ zei Mary.

Toen ze een bocht omkwamen, beschenen de koplampen twee herten. Mary kon ze zien trillen terwijl de auto passeerde. ‘Herten,’ zei ze.

‘Ik weet het niet meer,’ zei Louise. ‘Ik weet het gewoon niet meer. Ik doe mijn best, maar het lijkt nooit voldoende. Maar genoeg over mij nu... laten we het over jou hebben. Hoe vond je mijn laatste boek?’ Ze lachte kakelend en sloeg met haar handpalmen op het stuur. ‘Maar even serieus, hoe is het met je? Het zal wel een hele klap zijn geweest toen dat goeie ouwe Brandon op de fles ging.’

‘Het was moeilijk. Het heeft allemaal niet meegezet, maar dat wordt een stuk beter als ik deze baan krijg.’

‘Je hebt tenminste werk,’ zei Louise. ‘Je moet het van de zonnige kant zien.’

‘Dat probeer ik ook.’

‘Je lijkt zo somber. Ik hoop maar dat je je niet druk maakt over het sollicitatiegesprek of het college. Met je druk maken schiet je geen snars op. Beschouw dit als een vakantie.’

‘College? Wat voor college?’

‘Het college dat je morgen moet geven, na het sollicitatiegesprek. Heb ik je dat niet verteld? *Mea culpa*, schat, *mea maxima culpa*. Ik ben de laatste tijd ongewoon vergeetachtig.’

‘Maar wat moet ik doen?’

‘Maak je geen zorgen,’ zei Louise. ‘Je neemt gewoon een onderwerp bij de kop en begint op goed geluk.’

‘Op goed geluk?’

‘Je weet wel, gewoon je mond opendoen en kijken wat er uitkomt. Voor de vuist weg.’

‘Maar ik werk altijd met een geschreven dictaat.’

‘Goed. Ik heb een idee. Ik heb vorig jaar een artikel over het Marshallplan geschreven dat me de keel uit ging hangen zodat ik het nooit heb gepubliceerd. Lees dat maar voor.’

Aanvankelijk leek het Mary verkeerd om als een papegaai na te zeggen wat Louise geschreven had, tot ze bedacht dat ze dat al vele jaren deed en dat dit niet het moment was voor scrupules.

‘We zijn er,’ zei Louise, en ze draaide een ronde oprijlaan op waar verscheidene hutten omheen stonden gegroepeerd. In twee hutten brandde licht; rook zweefde recht omhoog vanuit de schoorstenen. ‘De universiteit ligt nog drie kilometer die kant op.’ Louise wees de weg af. ‘Ik had je wel willen uitnodigen om bij mij thuis te logeren, maar ik slaap vannacht bij Jonathan en Ted is tegenwoordig geen erg aangenaam gezelschap. Je zou hem nauwelijks terugkennen.’

Ze pakte Mary’s bagage uit de kofferbak en droeg die de trap van een donkere hut op. ‘Kijk,’ zei ze, ‘ze hebben al een vuur voor je aangelegd. Je hoeft het alleen nog maar aan te steken.’ Ze stond midden in de kamer met haar armen over elkaar en keek hoe Mary een lucifer onder het aanmaakhout hield. ‘Zo,’ zei ze. ‘Nog even en je hebt het hier maar wat knus. Ik zou dolgraag willen blijven om bij te kletsen, maar ik moet er echt vandoor. Ga maar lekker slapen, dan zie ik je morgenochtend.’

Mary stond in de deuropening en wuifde terwijl Louise de oprijlaan af reed en het grind deed opspatten. Ze zoog haar longen vol om de lucht te proeven: die was scherp en zuiver. Ze zag de sterren in hun constellaties staan en de vage lichtsporen die van ster naar ster liepen.

Ze vond het nog steeds geen prettig idee Louises werk als dat van haarzelf voor te lezen. Het zou de eerste keer zijn dat ze zich voor honderd procent aan plagiaat zou bezondigen. Het zou haar ongetwijfeld veranderen. Ze zou zich erdoor verlagen, al wist ze niet hoe erg. Maar wat moest ze anders? 'Op goed geluk' was in elk geval uitgesloten. Straks kon ze niet uit haar woorden komen, en wat dan? Mary was bang voor stilte. Als ze aan stilte dacht, dacht ze aan verdrinken, alsof het een soort water was waarin ze niet kon zwemmen.

'Ik wil deze baan,' zei ze en ze dook diep weg in haar jas. Hij was van kasjmier en Mary had hem niet meer gedragen sinds ze naar Oregon was verhuisd, want daar vonden ze dat je het hoog in de bol had als je iets anders aantrok dan een blouse van het merk Pendleton of, uiteraard, een regenjas. Ze wreef met haar wang langs de opstaande kraag en dacht aan een zilveren maan die door kale zwarte takken scheen, een wit huis met groene luiken, vallende rode bladeren in een hardblauwe hemel.

Een paar uur later maakte Louise haar wakker. Ze zat op de rand van het bed en duwde luid snuffend tegen Mary's schouder. Toen Mary haar vroeg wat eraan scheelde, zei ze: 'Ik wil er- gens je mening over weten. Het is heel belangrijk. Vind je mij vrouwelijk?'

Mary ging rechtop zitten. 'Louise, kan dit wachten?'

'Nee.'

'Vrouwelijk?'

Louise knikte.

'Je bent heel mooi,' zei Mary, 'en je weet je goed te presenteren.'

Louise stond op en begon door de kamer te ijsberen. 'Die hufter,' zei ze. Ze kwam terug en boog zich over Mary heen. 'Stel dat iemand zei dat ik geen gevoel voor humor heb. Zou je het daarmee eens zijn of oneens?'

'In sommige opzichten heb je dat wel. Ik bedoel, ja, je hebt veel gevoel voor humor.'

'Wat bedoel je met "in sommige opzichten"? Wat voor opzichten?'

'Nou, als je zou horen dat iemand op een ongebruikelijke manier aan zijn eind was gekomen, bijvoorbeeld door een ont-plofte sigaar, dan zou je dat grappig vinden.'

Louise lachte.

'Dat bedoel ik nou,' zei Mary.

Louise bleef maar lachen. 'Hemeltjelief,' zei ze. 'Nu is het mijn beurt om iets over jou te zeggen.' Ze ging naast Mary zitten.

'Doe me een lol,' zei Mary.

'Eén dingetje maar,' zei Louise.

Mary wachtte.

'Je trilt,' zei Louise. 'Ik wou alleen maar zeggen... O, laat ook maar zitten. Zeg, vind je het erg als ik op de bank slaap? Ik kan niet meer.'

'Ga je gang.'

'Vind je het echt goed? Morgen is een belangrijke dag voor je.' Ze liet zich achterover op de sofa vallen en schopte haar schoenen uit. 'Ik wou alleen maar zeggen dat je die wenkbrauwen van je eens wat moet aanzetten. Ze verdwijnen zowat en daar raken de mensen van in de war.'

Geen van beiden deed een oog dicht. Louise rookte de ene sigaret na de andere en Mary keek hoe de kooltjes opbrandden. Toen het licht genoeg was om elkaar te zien, stond Louise op. 'Ik laat je wel ophalen door een student,' zei ze. 'Veel succes.'

De universiteit zag eruit zoals universiteiten eruit horen te zien. Roger, de student die Mary moest rondleiden, legde uit dat het een getrouwe kopie was van een universiteit in Engeland, tot de gargouilles en de gebrandschilderde ramen aan toe. Het was zo'n typisch universiteitsgebouw dat filmers het soms als locatie gebruikten. *Andy Hardy Goes to College* was er opgenomen en elke herfst hadden ze een Andy Hardy Goes to College-dag, met jassen van wasberenbont en wedstrijdes goudvissen slikken.

Boven de deur van het naar de stichter vernoemde hoofgebouw prijkte een Latijnse spreuk, die vrij vertaald 'God helpt degenen die zichzelf helpen' betekende. Terwijl Roger de namen opnoemde van beroemde afgestudeerden werd Mary getroffen door de mate waarin die dit motto ter harte hadden genomen. Ze hadden zichzelf aan spoorlijnen, mijnen, legers en staten geholpen, aan financiële imperia met buitenposten over de hele wereld.

Roger nam Mary mee naar de kapel en toonde haar een gedenkplaat met de namen van alle oud-studenten die waren gesneuveld in de strijd, tot de Amerikaanse Burgeroorlog aan toe. Veel namen waren het niet. Ook hier hadden de afgestudeerden zichzelf kennelijk geholpen. 'O ja,' zei Roger toen ze weggingen, 'dat vergat ik u nog te vertellen. De communiebank komt uit een kerk in Europa waar Karel de Grote vaak naartoe ging.'

Ze liepen naar het gymnastieklokaal, en de drie ijshockeybanen, en de bibliotheek, waar Mary de kaartenbak inspecteerde alsof ze de baan zou weigeren als ze niet de juiste boeken hadden. 'We hebben nog wat tijd over,' zei Roger terwijl ze naar buiten liepen. 'Wilt u de energiecentrale zien?'

Mary wilde tot de laatste minuut bezig blijven, dus stemde ze ermee in.

Roger ging haar voor naar de catacomben van het gebouw

van de technische dienst en gaf uitleg over de centrale die ze zo dadelijk zouden zien, duidelijk de meest geavanceerde van het hele land. 'De mensen vinden de universiteit eigenlijk maar ouderwets,' zei hij, 'maar dat is niet zo. Ze laten hier nu meisjes toe en er zijn ook een paar vrouwelijke docenten. Er is zelfs een statuut dat bepaalt dat ze bij elke vacature minstens één vrouw voor een gesprek moeten uitnodigen. Dat is hem.'

Ze stonden op een ijzeren looppad boven het grootste apparaat dat Mary ooit had gezien. Roger, die geowetenschappen studeerde, zei dat het was gebouwd volgens een baanbrekend ontwerp van een hoogleraar van zijn vakgroep. Waar hij er eerst maar op los had gekletst, werd Roger nu eerbiedig. Het was duidelijk dat dit apparaat in zijn ogen de ziel van de universiteit belichaamde, dat de universiteit zelfs tot doel had het apparaat tot zijn recht te laten komen. Samen leunden ze tegen de reling en keken hoe het gonsde.

Precies op tijd voor haar gesprek arriveerde Mary bij de kamer van de sollicitatiecommissie, maar er was niemand te bekennen. Haar boek lag op de tafel, naast een karaf water en enkele glazen. Ze ging zitten en pakte het boek. De band kraakte toen ze het opensloeg. De bladzijden waren glad, schoon, ongelezen. Mary bladerde naar het eerste hoofdstuk, dat begon met: 'In brede kring wordt aangenomen dat...' Wat saai, dacht ze.

Bijna twintig minuten later kwam Louise binnen met enkele mannen. 'Sorry dat we zo laat zijn,' zei ze. 'We hebben niet veel tijd, dus we moesten maar meteen beginnen.' Ze stelde Mary aan de commissie voor, maar de namen en gezichten bleven niet bij elkaar, op één uitzondering na. Die uitzondering was dr. Howells, het hoofd van de vakgroep, die een poreuze blauwe neus had en een afschuwelijk gebit.

Een man met een glimmend gezicht aan dr. Howells' rech-

terhand sprak als eerste. 'Zo,' zei hij, 'ik heb begrepen dat u nog aan Brandon College hebt gedoceerd?'

'Het was doodzonde dat Brandon dicht moest,' zei een jongeman met een pijp in zijn mond. 'Er is plaats voor universiteiten als Brandon.' Onder het praten ging de pijp op en neer.

'En nu zit u in Oregon,' zei dr. Howells. 'Daar ben ik nog nooit geweest. Hoe bevalt het u daar?'

'Niet zo best,' zei Mary.

'O nee?' Dr. Howells boog zich in haar richting. 'Ik dacht dat Oregon bij iedereen in de smaak viel. Ik hoor dat het er erg groen is.'

'Dat is waar,' zei Mary.

'Het zal er wel veel regenen,' zei hij.

'Bijna elke dag.'

'Dat lijkt me niks,' zei hij hoofdschuddend. 'Ik hou van droog weer. Hier sneeuwt het natuurlijk, en je hebt af en toe regen, maar dat is dróge regen. Bent u wel eens in Utah geweest? Dat is pas een staat. Bryce Canyon. Het Mormoons Tabernakelkoor.'

'Dr. Howells is opgegroeid in Utah,' zei de jongeman met de pijp.

'In die dagen was het er nog heel anders,' vervolgde dr. Howells. 'Mevrouw Howells en ik hebben het er altijd over gehad om na mijn pensionering terug te gaan, maar nu weet ik dat niet meer zo zeker.'

'We zitten een beetje krap in de tijd,' zei Louise.

'En ik zit maar te oreren,' zei dr. Howells. 'Wilt u ons misschien nog iets zeggen voordat we de zaak afronden?'

'Ja. Ik vind dat u de baan aan mij moet geven,' Mary zei het lachend, maar niemand lachte mee of keek haar zelfs maar aan. Ze keken allemaal de andere kant op. Op dat moment begreep Mary dat ze haar niet werkelijk op het oog hadden voor de vacature. Ze was hierheen gehaald om aan een regel te voldoen. Ze hoopte nergens op.

De mannen pakten hun papieren bijeen en gaven Mary een hand en zeiden dat ze zich erg op haar college verheugden. 'Ik krijg nooit genoeg van het Marshallplan,' zei dr. Howells.

'Het spijt me,' zei Louise toen ze alleen waren. 'Ik had niet gedacht dat het zo erg zou zijn. Wat een afgang.'

'Zegeens,' zei Mary. 'Jullie weten al wie je gaat aannemen, hè?'

Louise knikte.

'Waarom heb je mij dan laten overkomen?'

Toen Louise aan een uitleg over het statuut begon, viel Mary haar in de rede. 'Dat weet ik allemaal al. Maar waarom mij? Waarom heb je mij uitgekozen?'

Louise liep naar het raam en sprak met haar rug naar Mary toe. 'Het gaat niet zo best met de oude Louise,' zei ze. 'Ik was ongelukkig en dacht dat jij me wel zou kunnen opvrolijken. Je was altijd zo geestig en ik wist zeker dat je van de reis zou genieten; het kostte je geen cent en het is hier mooi in deze tijd van het jaar met de bladeren en zo. Mary, jij weet niet wat mijn ouders me hebben aangedaan. En Ted is ook niet om echt vrolijk van te worden. Of Jonathan, die hufter. Ik heb ook recht op mijn portie liefde en vriendschap, maar ik krijg helemaal niks.' Ze draaide zich om en keek op haar horloge. 'Het is bijna tijd voor je college. Laten we maar gaan.'

'Dat geef ik liever niet. Het heeft tenslotte toch niet veel zin meer, zeg nou zelf.'

'Maar je móét het geven. Dat hoort bij de sollicitatieprocedure.' Louise overhandigde haar een map. 'Je hoeft alleen dit maar voor te lezen. Dat lijkt me niet te veel gevraagd, na al het geld dat we op tafel hebben moeten leggen om je hier te krijgen.'

Mary volgde Louise via de hal naar de collegezaal. De docenten zaten op de voorste rij met hun benen over elkaar. Ze glimlachten en knikten Mary toe. Achter hen zat de zaal vol studenten, van wie sommigen zelfs de gangpaden bezetten. Een van

de docenten stelde de microfoon in op Mary's hoogte en liep gebukt het podium weer af alsof hij liever niet gezien wilde worden.

Louise verzocht de zaal om stilte, stelde toen Mary voor en noemde het onderwerp van het college. Maar Mary had besloten het toch op goed geluk te proberen. Op het moment dat ze het podium op kwam, wist ze nog niet zeker wat ze zou gaan zeggen; het enige wat ze zeker wist, was dat ze nog liever doodging dan dat ze Louises artikel zou voorlezen. De zon scheen via het gebrandschilderde glas op de mensen om haar heen en kleurde hun gezichten. Dikke rookpluimen uit de pijp van de jonge docent zweefden door een cirkel van rood licht aan Mary's voeten en werden karmozijn en grillig als vlammen.

'Ik vraag me af hoevelen onder u weten,' begon ze, 'dat we ons in het Long House bevinden, het oude domein van de vijf stammen van de Irokezen.'

Twee docenten keken elkaar aan.

'De Irokezen kenden geen genade,' zei Mary. 'Ze maakten jacht op mensen met knuppels en pijlen en speren en netten, en met blaaspijpen die van volgroeide stengels waren gemaakt. Ze martelden hun gevangenen zonder iemand te ontzien, zelfs de kleine kinderen niet. Ze maakten scalpen buit en deden aan kannibalisme en slavernij. Omdat ze geen genade kenden, werden ze machtig, zo machtig dat geen enkele andere stam hun een strobreed in de weg durfde te leggen. Ze legden de andere stammen schattingen op en als ze niet meer konden betalen, vielen de Irokezen hen aan.'

Verscheidene docenten begonnen te fluisteren. Dr. Howells zei iets tegen Louise, die haar hoofd schudde.

'Bij een van hun aanvallen,' zei Mary, 'namen ze twee jezuïetenpaters gevangen, Jean de Brébeuf en Gabriel Lalement. Ze overgoten Lalement met pek en staken hem voor de ogen van Brébeuf in brand. Toen Brébeuf hun de les las, sneden ze zijn

lippen af en staken een brandijzer in zijn keel. Ze hingen een ketting van roodgloeiende strijdbijlen om zijn nek en goten kokend water over zijn hoofd. Toen hij tegen hen bleef preken, sneden ze repen vlees van zijn lichaam en aten die voor zijn ogen op. Terwijl hij nog leefde, scalpeerden ze hem en sneden zijn borst open en dronken zijn bloed. Later rukte hun opperhoofd Brébeufs hart uit en at het op, maar vlak voordat hij dit deed sprak Brébeuf hen voor de laatste maal toe. Hij zei—

‘Nu is het welletjes!’ schreeuwde dr. Howells en hij sprong overeind. Louise hield op met hoofdschudden. Haar ogen waren kogelrond.

Mary was door haar feiten heen. Ze wist niet wat Brébeuf had gezegd. Het werd steeds stiller om haar heen. Net toen ze dacht dat ze in de stilte zou wegzakken en verdrinken, hoorde ze buiten op de gang iemand fluiten, met trillende uithalen als een vogel, als vele vogels.

‘Beter uw leven,’ zei ze. ‘Uw schrikkelijkheid heeft u bedrogen en de trotsheid uws harten, en de kracht uwer armen. Ook al houdt gij u op de hoogte van de arend, ook al maakt gij uw nest tussen de sterren, zo zal ik u vandaar nederstoten, zegt de Heer. Verruil macht voor liefde. Wees zachtmoedig. Betracht rechtvaardigheid. Ga in deemoed.’

Louise zwaaide met haar armen. ‘Mary!’ schreeuwde ze.

Maar Mary had nog meer te zeggen, nog veel meer. Ze zwaaide terug naar Louise en zette toen haar hoorapparaat uit om zich niet meer te laten afleiden.